

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Systematiskt kvalitetsarbete i praktiken

Förskollärares uppfattning av barns delaktighet

Namn Hanna Johnsson och Jonna Techel Savin
Program: Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA1G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT/2018
Handledare: Johanna Andersson
Examinator: Oskar Lindwall
Kod: HT18-2920-049-LÖXA1G

Nyckelord: Systematiskt kvalitetsarbete, förskollärare, meningsfullhet, kompetens, barns delaktighet

Abstract

Texten inleds med en kort bakgrundsbeskrivning över förskolans, och dess styrdokument, utveckling, där kravet på systematiskt kvalitetsarbete, och utvecklingsarbetet i sig, står i fokus. I och med samhällsförändringen där en marknadsorienterad syn på förskolan vuxit fram samt förskolans utveckling mot en egen skolform har ökade krav på kvalitetsutveckling formulerats i såväl läroplan som skollag. Fortsättningsvis presenteras studiens syfte, att undersöka om förskollärare uppfattar det systematiska kvalitetsarbetet som meningsfullt, hur de värderar sin kompetens inom området samt om de anser att barn är delaktiga i utvecklingsarbetet. Vidare följer en översikt av tidigare forskning på området, disponerat under fyra teman; systematiskt kvalitetsarbete; demokrati, delaktighet och inflytande; professionalitet och kompetens samt tid och arbetsbelastning. Sedan sammanfattas vald teoretisk utgångspunkt; sociokulturell teoribildning, och de för studien centrala begrepp; meningsfullhet, kompetens samt delaktighet. Utifrån intresset att undersöka förskollärares uppfattning av kompetens och barns delaktighet i relation till det systematiska kvalitetsarbetet utfördes en enkätstudie. Påståendena i formuläret formulerades utifrån de tre teman som studiens syfte och frågeställningar innefattar. Meningsfullhet, kompetens och delaktighet har legat till grund för samtliga delar av examensarbetet men har varit extra framstående i planerings- och analysprocesserna. Resultatet visar bland annat att majoriteten av förskollärarna uppfattar det systematiska kvalitetsarbetet meningsfullt och värderar sin kompetens på området högt. Däremot syns tydliga motstridigheter mellan kunskap om vem som ska vara delaktig i utvecklingsarbetet och de variabler som rör barns delaktighet. På grund av en låg svarsfrekvens visar majoriteten av sambanden låg signifikans eller ingen alls, vi anser därför att studien snarare än att säga något om förskollärare som grupp, bringar kunskap om och förtydligar vikten av barns faktiska deltagande i det systematiska kvalitetsarbetet i förskolan. Vidare kan resultatet ligga till grund för fortsatt forskning och vidare diskussioner kring utvecklingsarbetets innebörd och vuxnas ansvar att möjliggöra barns delaktighet. Diskussionerna bör även relateras till det lagförda kravet om barns inflytande i det systematiska kvalitetsarbetet och därmed över förskolans verksamhet.

1 Förord

Rika på nya erfarenheter är det med glädje vi skriver dessa avslutande meningar. Ett stort tack till varandra för ömsesidigt engagemang, tålmodighet och gott samarbete. Vi ser tillbaka på en process som bidragit med nya kunskaper om enkät som metod. Som fått oss att inse vikten av gemensam begreppsdefinition, att meningar formuleras genomtänkt och kontinuerligt uppdaterande kunskaper på olika fält. Som utvecklat våra kunskaper om systematiskt kvalitetsarbete och som vidare inspirerar oss till att hitta nya vägar att integrera utvecklingsarbetet i alla situationer under en dag på förskolan och med samtliga delar av förskollärares uppdrag. Tack till de förskolechefer som vidarebefordrat enkäten till sina anställda och till de respondenter som slutfört enkätundersökningen. Vi vill även tacka vår handledare Johanna som på ett rakt och ärligt men också ödmjukt vis utmanat och stöttat oss i vår process. Eva för barnpass i tid och otid och våra män som gett extra stöd under uppgivna stunder. Slutligen vill vi tacka våra barn som med gott humör, till viss del, låtit oss arbeta ifred.

Göteborg, december 2018

Hanna Johnsson och Jonna Techel Savin

2 Innehållsförteckning

1	Förord	1
2	Innehållsförteckning	1
3	Inledning och bakgrund	3
4	Syfte och frågeställning	5
5	Tidigare forskning	5
	5.1 Systematiskt kvalitetsarbete	6
	5.2 Demokrati, delaktighet och inflytande	7
	5.3 Professionalitet och kompetens	8
	5.4 Tid och arbetsbelastning.....	9
6	Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp	9
	6.1 Sociokulturell teori	10
	6.2 Meningsfullhet.....	10
	6.3 Kompetens.....	10
	6.4 Delaktighet	11
7	Metod	12
	7.1 Metodval.....	12
	7.2 Avgränsning och urval	12
	7.3 Datainsamling.....	13
	7.4 Analysmetod.....	15
	7.5 Studiens kvalitet	16
	7.6 Etiska överväganden.....	17
8	Data och resultat	17
	8.1 Tabell.....	17
	8.2 Sambandskorrelationer	18
	8.3 Resultat av enskilda variabler.....	19
	8.4 Samband mellan variabler	20
	8.5 Samband utifrån vår frågeställning	21
	8.6 Bortfallsanalys.....	22
9	Diskussion	22
	9.1 Diskussion om metod och genomförande	Fel! Bokmärket är inte definierat.

9.2	Resultatdiskussion.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
9.3	Konsekvenser av studien i förskolan och fortsatt forskning	25
10	Avslutning.....	26
11	Referenslista	27
12	Bilagor.....	29
12.1	Informationsbrev	29
12.2	Enkäten.....	30
12.3	Excel.....	33
12.4	SPSS.....	33

3 Inledning och bakgrund

Med början i det sena 80-talet utvecklades vad Vallberg Roth (2011) kallar för Världsbarnets läroplan. Begreppet symboliserar inte en bestämd läroplan i sig utan sammanfattar de förändringar som på olika vis skett under denna epok. Under denna period, som också är den rådande, har stora samhällsförändringar på olika sätt påverkat förskolans utformning. Den kommunala förskoleverksamheten decentraliserades enligt författaren och förskolan utvecklades till att bli en egen skolform med egna läroplansskrivningar. Till följd av detta utvecklades verktyg för kontroll där staten gavs inblick i hur verksamheter uppnår diverse målsättningar. Inom loppet av de decennier som ligger bakom oss har en marknadsorientering utvecklats som inspirerats av de reformer världen över som författaren benämner som new public management. Detta förklarar författaren som att det inom den offentliga sektorn skapats en marknad som i sig bidrar till en valfrihet för invånarna. En bidragande orsak till detta anses vara uppkomsten av den globaliserade kunskapsekonomi vi för tillfället lever i. Att tidigt utveckla relevant kunskap för att bli en framgångsrik medborgare påstås ha påverkat utvecklingen av förskolan som institution men även den konkurrens som blir tydlig förskolor sinsemellan. Med en större valmöjlighet, tillika större krav på barns utvecklande av kunskap, har alltså en större efterfrågan på förskolor med en hög kvalitet utvecklats under denna period. I förskolans läroplan (Skolverket, 2016) visar sig detta bland annat i form av ett krav på ett systematiskt kvalitetsarbete där verksamheten skall dokumenteras, utvärderas och vidareutvecklas för att öka kvaliteten för barnen.

Även i Skollagen (SFS 2010:800) presenteras det systematiska kvalitetsarbetet som ett krav för samtliga verksamheter inom skolväsendet. Kvalitetsarbetet skall, enligt de skrivningar som går att finna i Skollagen (SFS 2010:800), genomföras av all personal i förskolans verksamhet. De barn som vistas i förskolan samt deras vårdnadshavare skall även ges möjlighet att delta i och ha inflytande över det systematiska kvalitetsarbetet. Förskolechefen innehar det övergripande ansvaret för att arbetet sker under dessa nämnda principer. I enlighet med Skollagen (SFS 2010:800) skall allt arbete som genomförs även dokumenteras och dessa dokumentationer skall i sig ligga till grund för utvärderingen som avser att bidra till vidareutveckling av verksamhetens kvalitet. I Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2016) framgår det att varje enskilt barns utveckling och lärande skall dokumenteras för att synliggöra huruvida förskolan erbjuder varje barn de möjligheter som behövs för att de skall kunna utvecklas inom samtliga strävansmål. Dokumentationen skall utföras för att undersöka huruvida verksamheten tillgodoser barnen med så goda förutsättningar som möjligt i relation till barns rättigheter (Unicef, 1989). Vallberg Roth (2011) påtalar att barn under de senaste decennierna har ansetts och än idag anses vara kompetenta och att den dokumentation av enskilda individer som sker i verksamheter inte har för avsikt att bedöma barn, utan att följa dem för att på så vis utveckla verksamhetens förmåga att stötta deras lärande och utveckling. Dock påtalar författaren stor försiktighet i arbetet med individuell dokumentation då processen medför risk att barnen placeras i en bedömningspraktik.

Folke-Fichtelius och Lundahl (2015) diskuterar de svårigheter som det systematiska kvalitetsarbetet för med sig i relation till förskolans tradition och den barnsyn som präglar det svenska skolsystemet. Författarna förklarar att skolans uppbrott från synen på barn utifrån ett utvecklingspsykologiskt perspektiv påvisar att barn i regel inte skall bedömas utifrån sina kunskaper i relation till andra jämnåriga, utan att varje barn skall ses som en egen individ vars lärande präglas av dess omvärld. Med den barnsynen i åtanke kan det systematiska kvalitetsarbetet upplevas svårt ur pedagogers ståndpunkt. Det systematiska kvalitetsarbetet skall nämligen, delvis med hjälp av dokumentation av enskilda barns lärande och utveckling,

synliggöra huruvida verksamheten arbetar mot de strävansmål som i styrdokument finns formulerade för förskolans verksamhet. Dock finns det en del motstridigheter och osäkerheter ute i verksamheter hur man rent praktiskt dokumenterar och följer enskilda barn, utan att också bedöma dem utifrån deras kunskaper. Det finns också anledning att, enligt författarna, kritisera och analysera det vida begreppet kvalitet i relation till förskolans kontext, då kvalitet anses vara något som endast går att bedöma i relation till den egna verksamheten och inte i jämförelse med statligt uppsatta mål.

Åsén och Moberg (2015) förklarar i sin bakgrundsbeskrivning av förskolans utveckling gällande den statliga styrningen hur Skolinspektionen efter den reviderade läroplanens uppkomst såväl har utfört som redogjort för kvalitetsgranskningar av förskolan. I kvalitetsgranskningen från 2012 beskriver Skolinspektionen att det systematiska kvalitetsarbetet skall ske fortlöpande i den dagliga verksamheten med ett uppenbart syfte att utveckla verksamheten både för och tillsammans med barnen. Skolinspektionen rapporterar att det systematiska kvalitetsarbetet dock tenderar att vara främst vuxenstyrt och avsett för endast vuxna deltagare. Vidare uttrycker Åsén och Moberg (2015) att det systematiska kvalitetsarbetet i regel skrivs fram som en presentation av genomförda aktiviteter som sedan bockas av på listan över måsten. Det systematiska kvalitetsarbetet sker dåoreflekterat och möjligheten att med hjälp av dokumentationen analysera och utvärdera verksamheten går förlorad.

Under tidigare yrkeserfarenhet och VFU-perioder har vi på egen hand upplevt att det systematiska kvalitetsarbetet, liksom resultatet ovan, ofta utförs av och med vuxna, åtskilt från barnen. Vi blev därför förvånade när vi under vår utbildning på Göteborgs Universitet fick uppleva det systematiska kvalitetsarbetet i en mer praktisknära kontext. Då vi båda stött på yrkesverksamma förskollärare och barnskötare som uttryckt negativa attityder mot det, i bland annat Läroplanen för förskola (Skolverket, 2016), formulerade kravet på systematisk och kontinuerlig kvalitetsutveckling, fann vi det intressant att undersöka uppfattningar och attityder i relation till detta arbete. Problemformuleringen inspirerade också till att undersöka hur förskollärare värderar sin kompetens på området och om de anser att barn görs delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet.

Som tidigare presenterats framgår det i Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2016) liksom i Skollagen (SFS 2010:800), att det systematiska kvalitetsarbetet skall ske med hjälp av ett samarbete mellan de pedagoger och barn som ingår i verksamheten. Det systematiska kvalitetsarbetet skall alltså integreras i den dagliga verksamheten för att på så sätt möjliggöra en utveckling av den pedagogiska kvaliteten. I den reviderade Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2018, s. 18) som träder i kraft den 1 juli 2019 tydliggörs samarbetet likaså i det systematiska kvalitetsarbetet med följande citat: "Barn och föräldrar ska vara delaktiga i utvärdering och deras röster ska lyftas fram". Till följd av dessa sammanlagda bidrag väcktes intresset att undersöka förskollärares uppfattning av det systematiska kvalitetsarbetet. För att undersöka detta område valde vi att utföra en enkätundersökning bland yrkesverksamma förskollärare i Göteborg.

I relation till kravet på samarbete pedagoger, barn och vårdnadshavare emellan formulerades följande hypotes inför utförd studie. Vi har aningar om att det systematiska kvalitetsarbetet uppfattas som tidskrävande, men också att det systematiska kvalitetsarbetet inte utförs tillsammans med barnen i den mån Skollagen (2010:800) uttrycker. Vi har också delvis antagit att den kompetens förskollärare anser sig ha inom det systematiska kvalitetsarbetet och om arbetsplatsen erbjuder fortbildning inom området påverkar såväl syn på som utförande av kvalitetsutvecklingsarbetet. Hypotesen som ligger till grund för undersökningen har uppstått

delvis ur de upplevelser och erfarenheter vi på egen hand erfarit, men också till följd av att andra förskollärestudenter på Göteborgs Universitet delat vår uppfattning. Den forskning och de skrivningar om det systematiska kvalitetsarbetet som vi tagit del av under programmets gång har likaså bidragit till en tanke om att det systematiska kvalitetsarbetet torde uppfattas som negativt i viss mån bland förskollärare. Slutligen bör det nämnas att begreppen systematiskt kvalitetsarbete samt utvecklingsarbete används synonymt i texten.

4 Syfte och frågeställning

Syftet med studien har varit att undersöka hur yrkesverksamma förskollärare i Göteborg uppfattar det systematiska kvalitetsarbetet, med fokus på meningsfullhet och barns delaktighet. Studien har enbart riktat sig till förskollärare med en önskan att undersöka eventuella samband mellan vilken grad av kompetens förskollärarna anser sig ha och huruvida de upplever det systematiska kvalitetsarbetet meningsfullt. Syftet med studien har likaså varit att undersöka om förskollärarna själva anser att de gör barn delaktiga och om det i så fall går att synliggöra samband mellan barns delaktighet och om de uppfattar det systematiska kvalitetsarbetet meningsfullt. Inom ramen för detta område har intresset likaså varit att få syn på om möjligheten till fortbildning har påverkan på huruvida barn, enligt förskollärarna, görs delaktiga samt om det eventuellt påverkar förskollärarnas uppfattning av utvecklingsarbetet. Det var också intressant för oss att undersöka om förskollärarnas yrkeserfarenhet har någon påverkan i relation till deras inställning till, samt uppfattning om barns delaktighet, i det systematiska kvalitetsarbetet. Likaså har studien syftat till att undersöka huruvida det systematiska kvalitetsarbetet upptar tid där förskollärarna separeras från barngruppen. Nedan presenteras de två frågeställningar som preciserar och presenterar syftet med studien ytterligare.

1. Finns det samband, och i så fall vilka, mellan den kompetens förskollärarna anser sig ha inom systematiskt kvalitetsarbete och huruvida de uppfattar det systematiska kvalitetsarbetet meningsfullt?
2. Vilka samband återfinns i relationen mellan förskollärarnas positiva alternativt negativa uppfattning av det systematiska kvalitetsarbetet som helhet och huruvida de anser att barn görs delaktiga i det?

5 Tidigare forskning

Den tidigare forskning som presenteras nedan skrivs fram i fyra teman; *Systematiskt kvalitetsarbete*, som berör hur det systematiska kvalitetsarbetet på skilda vis uppfattas av pedagoger. *Demokrati, delaktighet och inflytande* som förklarar hur dessa begrepp kan tolkas, samt hur de aktualiseras ute i förskolans verksamhet i relation till pedagogers inställning och arbetsmetoder samt barns rättigheter. *Professionalitet och kompetens* som presenterar de ökade krav på professionalitet och kompetens som syns i förskoleverksamheter samt hur detta uppfattas av yrkesverksamma pedagoger och den betydelse fortbildning kan ha inom arbetet. Slutligen avslutas avsnittet med temat *tid och arbetsbelastning* som kortfattat förklarar en möjlig påverkan av en högre arbetsbelastning. Samtliga teman är relevanta i relation till studiens syfte och har använts i analys av samt diskussion kring resultatet. Likaså har den tidigare forskningen och dess teman varit vägledande vid utformningen av enkäten som ligger till grund för studiens data.

5.1 Systematiskt kvalitetsarbete

Med ett behov av en högre kvalitet för att uppfylla invånarnas önskemål har alla skolformer ett krav på sig att arbeta med ett systematiskt kvalitetsarbete. Lager (2015) påtalar i sin policystudie om systematiskt kvalitetsarbete i kommun, förskola och fritidshem att det är kommunen samt förskolechefer och rektorer som ytterst ansvarar för att det systematiska kvalitetsarbetet sker enligt de skrivningar som finns i förskolans styrdokument. Lager (2015) diskuterar hur förskolans förändring i och med dess skolifiering har väckt diskussioner samt en viss problematik gällande det systematiska kvalitetsarbetet. Förskolan har av tradition arbetat med ett socialt relationellt lärande som inte fokuserar på barns prestationer eller deras uppnåelse av kunskaper. Kravet på systematiskt kvalitetsarbete har i viss mån bidragit till svårigheter att i processen inte utvärdera barn och metoder för utförande av det systematiska kvalitetsarbetet kan upplevas svåra av de som skall utföra arbetet. Lager (2015) utvecklar vidare hur det systematiska kvalitetsarbetet inte enbart tolkas som ett utvecklingsarbete ur en praktikers synpunkt utan att det även tenderar att tolkas som ett system för att skapa en yttre kontroll över verksamheten. Det finns tillika en möjlighet att det systematiska kvalitetsarbetet utformas och utförs på vitt skilda sätt då det som avgör ofta är hur uppdraget tolkas av de som arbetar inom verksamheten. Kunskap om och möjlighet att genomföra det systematiska kvalitetsarbetet bidrar också till de spridda arbetssätt av det systematiska kvalitetsarbetet som finns inom förskolans värld. Likaså påverkas utvecklingsarbetet möjligen av de tolkningar som individer innehar gällande begreppet kvalitet.

Löfdahl och Prieto (2009) förklarar i sin forskning hur kravet på det systematiska kvalitetsarbetet och arbetet med att synliggöra verksamhetens alla delar i form av skrivningar bidrar till en ökad tävlan förskolor emellan. Författarna redogör för hur förskolans förändringar, speciellt i relation till dess styrdokument, har bidragit till ett ökat krav på professionalism hos förskollärare. Det utökade ansvaret visar sig bland annat i form av att förskoleverksamheter och dess arbetssätt skall kunna presenteras för såväl vårdnadshavare som för förskolans huvudmän. Förskollärare har som uppdrag att dokumentera, utvärdera och utveckla verksamheten för att bidra till en förskola med en högre kvalitet. Dessa dokumentationer skall, som nämnts tidigare, likaså uppvisas och inspekteras i relation till de mål som presenteras i förskolans styrdokument. Synligheten och pressen på att uppnå en viss kvalitet för att anses vara ett attraktivt val på marknaden har i författarnas studie visat sig bidra till att förskollärare använder sig av omskrivningar och på så vis förskönar sanningen för att motsvara de förväntningar som finns på dem (Löfdahl & Prieto, 2009).

Sheridan, Williams och Sandberg (2012) beskriver i sin forskning hur det systematiska kvalitetsarbetet har för avsikt att utveckla en verksamhet som på bästa sätt tillgodoser barn med de förutsättningar de behöver för att utvecklas och lära sig. Det systematiska kvalitetsarbetet utgörs, enligt författarna, av följande steg; planering, utförande, observation, dokumentation, utvärdering och analys. Vilka samtliga syftar till att bidra till att varje enskilt barn ges möjlighet att utvecklas i riktning med förskolans strävansmål. Vidare diskuterar författarna att det, på grund av det formulerade kravet på kvalitetsutveckling finns ett behov av en kritisk ansats mot såväl utvecklingsarbetets syfte som de metoder som används i relation till det systematiska kvalitetsarbetet. Förskolan skall, enligt författarna, inte bedöma barns förmågor eller kunskaper men vart gränsen faktiskt går mellan en bedömning av verksamhetens förmåga att tillgodose barnen med rätt verktyg och huruvida barn uppnår målen anses vara svårbedömd. Det övergripande syftet med Sheridans et al. (2012) studie har varit att undersöka hur pedagoger upplever det systematiska kvalitetsarbetet och vilken mening de tillskriver det. Författarnas resultat visar att utvecklingsarbetet utförs gemensamt i arbetslaget, oavsett utbildningsgrad, och

att det är dokumentation samt utvärdering som är de delar som pedagoger anser utgör de viktigaste delarna av det systematiska kvalitetsarbetet. Studien visar också en förändring som återspeglar den samhälleliga förändringen som skett, och att dokumentationen och utvärderingen tenderar att bedöma barns individuella lärande samt utveckling. Denna del av resultatet bemyndar författarna uttryckligen med ett behov av en kritisk ansats mot hur dokumentation utförs och med vilken anledning den utförs. Även om studien visar att pedagoger likaså använder sig av det systematiska kvalitetsarbetet och dess metoder för att utveckla sitt eget arbetssätt och den pedagogiska miljön finns det, enligt författarna, en anledning att reflektera kring vad, hur, varför och för vem arbetet utförs.

5.2 Demokrati, delaktighet och inflytande

Demokrati ingår i värdegrundsarbetet som skall utföras i förskolan och går hand i hand med de vuxnas ansvar att erbjuda barnen en verklig delaktighet i förskolans verksamhet (Dolk, 2013). Med detta sagt tolkar författaren demokrati i relation till barns vistelse i förskolan som att barn skall få kunskap om demokrati inför framtida vuxenliv. Hon benämner detta som en sorts strukturell demokrati där demokrati anses kunna överföras från de vuxna som ofta anses ha en större kunskap om detta område till de mindre kunniga barnen. Detta kopplar författaren till forskaren Jens Qvortrup som förklarar att barn ses som kommande vuxna och inte fullbordade på det vis som vuxna anses vara. Denna typ av demokrati visar sig ofta i form av strukturerade aktiviteter såsom barnråd, röstning och så vidare. I den mån barn ges möjlighet att delta i demokratiska situationer och val i förskolan handlar det om redan förutbestämda aktiviteter som inte erbjuder något som går utanför förskolans redan uppsatta ramar. Enligt författaren skall denna form av demokrati inte förknippas med barns möjlighet till delaktighet utan dessa olika meningar med demokratibegreppet bör särskiljas.

Dolk (2013) refererar i sin avhandling till tidigare forskning som berör begreppet delaktighet i relation till barn och diskuterar att delaktighet ofta beskrivs och tolkas som ett positivt, tämligen ofreflekterat begrepp. Vidare diskuterar författaren hur delaktighet ofta kommer att handla om de maktrelationer som uppstår mellan vuxna och barn i relation till beslutsfattande och styrning i förskolan. Begreppet motstånd ges, i relation till delaktighet, ett stort utrymme i avhandlingen och det är inom motståndet som verklig delaktighet kan uppstå enligt författaren. Däremot tolkas ofta barns motstånd i praktiken som något besvärligt och de barn som inte vill delta i pedagogers förutbestämda aktiviteter uppfattas som prövande. Sammanfattningsvis påtalar författaren att begreppet delaktighet går att knyta an till demokrati i förskolan, och att undersöka begreppet delaktighet i verksamheten innebär att undersöka vad samtliga deltagare, såväl barn som vuxna, tillåts att tänka, göra och tycka.

Liksom nämnt ovan utgör dokumentation en stor del av det systematiska kvalitetsarbetet. I relation till de krav som finns gällande barns inflytande i verksamhetsfrågor som rör dem blir det relevant att presentera forskning kring barns inflytande i just dokumentationsdiskursen. Med hänvisning till tidigare forskning beskriver Elfström Pettersson (2014) hur ojämnheter i litterära kunskaper bidrar till ökade risker i att barn såväl exkluderas som upplever exkludering i dokumentationsprocessen. Studien som ligger till grund för avhandlingen synliggör, enligt författaren, barns delaktighet på två olika vis. Å ena sidan en aktiv position i termer av "medverkan och inflytande" och å andra sidan en passiv position som författaren kallar "deltagande". För att möjliggöra aktivt deltagande där barnen blir medproducenter av dokumentationen snarare än föremål för den menar författaren att dokumentationen kräver olika tillvägagångssätt såsom fotografering, ljudupptagning, teckningar, et cetera.

Barns inflytande och reella möjlighet till påverkan i förskolans verksamhet ligger inte, enligt Arnér (2006), till grund för en stor del forskning inom förskolans värld. Författaren särskiljer i sin avhandling begreppen delaktighet och inflytande. Vidare förtydligar författaren att begreppet inflytande, i hennes mening, handlar om att barn ges en verklig chans att bidra till utformningen av verksamheten. Med detta menar hon att de pedagoger som arbetar i förskolan skall, redan i planeringsstadiet, bjuda in barnen för att kunna bygga vidare tillsammans med dem, utifrån deras idéer. Bakgrunden till att de vuxna innehar en starkare roll har tillkommit till följd av en äldre utvecklingspsykologisk tanke där barn inte anses vara tillräckligt mogna för att kunna ta del i större beslut. I arbetet med inflytande och delaktighet hävdar författaren att det finns en stor del makt som bidrar till en komplexitet i arbetet. Hon förklarar att pedagoger i förskolan har möjligheten att välja om de vill låta barnen bidra eller ej, och om de vill ta in barnens åsikter och önskingar i sitt arbete. Däremot har barnen inte samma möjlighet att bortse från pedagogernas bestämmelser vilket resulterar i att de tillskrivs en betydligt lägre position än de vuxna.

I den studie som ligger till grund för stycket ovan hade Arnér (2006) för avsikt att undersöka hur pedagoger kan utveckla samt förändra hur de möjliggör barns rätt till inflytande. Genom deltagande i utvecklingsarbetet på en förskola observerade och undersökte författaren barns möjlighet till inflytande. Författaren formulerade läxor där de deltagande pedagogerna på olika sätt uppmuntrades att gå emot de oskrivna regler som finns i verksamheten. De ombads bland annat att säga ja istället för nej och att ta beslut kring barns inflytande utan att diskutera det med en kollega först. De ombads bland annat att säga ja istället för nej och att ta beslut kring barns inflytande utan att diskutera det med en kollega först. I sina avslutande reflektioner lyfter författaren att barns inflytande egentligen kan ses som ett problem för vuxna, snarare än en möjlighet för barn. Detta styrker Dolk (2013) i sin utförda studie där barns motstånd visat sig vara problematiskt att bemöta för personalen i förskolan. Sammanfattningsvis påtalar Arnér (2006) att det inte är i själva handlingen som förändringen, som bidrar till barns ökade inflytande, kan ske, utan i reflektionen kring handlingen.

5.3 Professionalitet och kompetens

Sheridan, Williams, Sandberg och Vuorinen (2011) har utfört en studie där de undersökt hur förskollärare tolkar meningen med deras kompetens i relation till de förändrade krav som uppstått inom förskolan. Författarna presenterar att det, till följd av såväl läroplansmål och statlig styrning som ett tryck från samhället, har utvecklats ett behov av en högre professionalitet och kompetens bland förskollärare. Förskolläraryrket och den kompetens yrket kräver presenteras i resultatet av studien som en komplex förening som likaså påverkas av de globala förändringar som sker världen över. Professionen påverkas av en högre rörlighet i samhället men också av att det genererats ett större tryck på barns möjlighet att i yngre ålder utveckla kunskaper för att kunna följa kunskapssamhällets framfart. Författarna använder sig i sin studie av ett interaktionistiskt perspektiv där förskollärarna anses påverkas av den kontext de befinner sig i. Författarna förklarar att förskollärare såväl påverkar och påverkas av den kringliggande miljön som påverkar och påverkas av de människor som de samspelar med inom miljön. Med detta sagt sker all utveckling och uppfattning av yrkeskompetens i interaktion med samtliga faktorer inom förskolans verksamhet. Med detta perspektiv förstås förskollärarkompetens som en förening av samhälls- och läroplanskrav, personlig pedagogisk tillämpning, kunskap om barns lärande och hur miljön utformas och tolkas. Författarna hänvisar till tidigare studier rörande kvalitet i förskolan och förklarar att dessa studier visat att förskollärares kompetens är av högsta vikt i relation till huruvida förskolan uppnår en hög kvalitet eller ej. En bidragande faktor till utvecklingen av hög kvalitet påstås vara att

förskollärare samspelar med barnen och att en ständig interaktion pågår barn och förskollärare sinsemellan. Denna faktor går att diskutera i relation till huruvida barn görs delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet samt hur det påverkas av förskollärares upplevda kompetens inom området (Sheridan, Williams, Sandberg & Vuorinen, 2011).

Fletcher (2016) har utfört en studie i Storbritannien där fokus har varit att urskilja om möjligheten till självutveckling påverkar de anställda att uppleva sitt yrke, samt de uppgifter som följer med det, som meningsfulla. Detta kan diskuteras i relation till den fortbildning som förskollärare anser sig ha blivit erbjudna inom det systematiska kvalitetsarbetet och om de vidare finner detta arbete meningsfullt. Författaren utgår från hypotesen att det finns ett stort behov av att chefer utvecklar en förståelse i att anställda utför sina arbetsuppgifter med större effektivitet samt glädje om de också upplever att de har kunskap och kompetens inom detta. Med detta i åtanke anser författaren att det är högst angeläget att chefer bygger upp metoder och ramar som stärker de yrkesverksammas kompetens. I resultatet presenterar författaren att de hypoteser han satt upp, som tidigare nämnts, också i stor mån kunde bevisas. Resultatet visar sammanfattningsvis att den personal som upplever sig ha en engagerad chef, som anstränger sig för att erbjuda personalen en möjlighet till självutveckling inom yrket, också känner sig engagerade inför utförandet av sitt yrke.

5.4 Tid och arbetsbelastning

Förskolans förändring, som presenterats inledningsvis i denna text, fördjupas här i relation till begreppet new public management. Ibsen, Larsen, Madsen och Due (2011) har genomfört en studie där de avsett att mäta de effekter som går att synliggöra hos anställda inom offentlig sektor som en respons på de förändringar som enligt dem tillkommit till följd av new public management. Inom ramen för den utförda studien som sammanställt effekter hos anställda inom offentlig sektor i Sverige, Norge och Danmark, hävdar författarna att de anställda upplever såväl en känsla av ökad professionalitet som en ökad känsla av press som för vissa upplevs svåruppnåeliga. De krav på kvalitet som uppstått inom offentlig sektor visar sig påverka de anställda att till viss mån uppleva sitt yrke svårutförligt. Den offentliga sektorn har också, enligt författarna, påverkats av en stramare budget vilket bidragit till högre arbetsbelastning ute bland praktiker. Dessa krav på kvalitet och den ökade yttre kontrollen och hur dessa i sin tur påverkar de anställda inom offentlig sektor går att koppla samman med de fynd och slutsatser som dragits av såväl Lager (2015) som Löfdahl och Prieto (2009). Även dessa författare påtalar på olika sätt hur anställda inom förskolan kan komma att uppleva svårigheter i hur arbetet skall utföras, liksom de slutsatser Ibsen et al (2011) synliggör.

6 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

Den teoretiska utgångspunkt som använts i studiens tolkning och analys är den sociokulturella teorin. Teorin valdes på grund av dess betoning på vikten av samspel mellan barn och vuxna samt betydelsen av förskollärares ansträngning för att göra barn delaktiga i förskolans verksamhet. De verktyg och redskap som inom sociokulturell teoribildning anses bidra till lärares möjligheter samt hinder för didaktisk utövning kommer att tolkas i relation till förskollärarnas bedömning av sin egen kompetens samt deras möjlighet till fortbildning. De begrepp som presenteras efter beskrivningen av vald teoretisk utgångspunkt är meningsfullhet, kompetens samt delaktighet. Dessa begrepp tillhör inte den sociokulturella teorin utan kompletterar perspektivet i relation till vår studie och definieras då de kontinuerligt följts åt i studien. Begreppen ingår i såväl syfte och frågeställningar som i den enkät, som ligger till grund för datainsamling, samt resultatanalys och diskussion.

6.1 Sociokulturell teori

Nilholm (2016) refererar till Roger Säljös tolkning i sin beskrivning av den sociokulturella teorin och förklarar att teorin, som haft stor genomslagskraft i Sverige, bygger på en grundtanke att allt som sker i lärandet påverkas av kontexten som människor befinner sig i. Kontexten handlar då inte enbart om det som görs i ett visst sammanhang och ligger inte utanför människors livsvärld, utan all kommunikation och handling som sker mellan människor bidrar till ett skapande av kontexten. Inom den sociokulturella teorin lyfts tankar om att barn inte är passiva mottagare av de överordnade vuxnas kunskaper, utan att allt lärande uppstår i samspelet mellan samtliga deltagare. I relation till denna del av teoribildningen är det möjligt att diskutera i termer av huruvida det systematiska kvalitetsarbetet utförs av de vuxna för barnens skull eller huruvida det möjligtvis genomförs i samspelet dem emellan. Vikten av samspel och delaktighet utgör en grundstomme i den sociokulturella teorin vilket likaså är en viktig grundtanke i syftet med vår studie. I vår studie lyfts begreppen samarbete, delaktighet, deltagande samt barn som medproducenter för att på så vis motsvara och undersöka förskollärares uppfattningar gällande det vida begreppet samspel i relation till det systematiska kvalitetsarbetet.

Språket lyfts, enligt Johansson (2012), inom den sociokulturella teorin som en viktig aspekt i allt lärande. Lärandet påstås enbart kunna uppnås inom mellanmännsliga möten vilket på flera sätt också synliggörs i Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2016) som belyser vikten av språk, kommunikation, samspel och det gemensamma lärandet som förskolan skall bygga på. Vidare förklarar Johansson (2012) att mediering inom denna teoribildning innebär att människor med hjälp av redskap och verktyg kommunicerar med, och skapar förståelse om, världen runt sig. Enligt författaren kan verktyg och redskap vara metaforiska såsom att språket är ett redskap, men även verkliga material som vi använder oss av i vårt förmedlande och samskapande av kunskap kan förstås som redskap. Dessa förklaringar och begrepp kan bidra till en förståelse av hur förskollärares kompetens och möjlighet till fortbildning kan förstås som redskap och som inom det systematiska kvalitetsarbetet kan bidra till attityden gentemot arbetet i sig. Med detta sagt vill vi understryka att vald teoretisk utgångspunkt enbart ligger till grund för tolkning av och diskussion kring studiens resultatet.

6.2 Meningsfullhet

I en studie om självutveckling inom yrken fokuserar forskaren Fletcher (2016) på begreppet meningsfullhet. Författaren förklarar att forskning kring begreppet inte är särskilt omfattande men att de studier som finns samstämmer kring en gemensam beskrivning av fenomenet. Meningsfullhet förstås som människors känsla av att den ansträngning de gör uppskattas och ges en mening. För att kunna känna meningsfullhet hävdar författaren att det behövs en förståelse för att de uppgifter som ligger framför en anställd har en mening för att det skall vara möjligt att känna ett syfte i görandet. Det är med Fletchers (2016) förståelse av begreppet meningsfullhet som vi tolkar huruvida förskollärare upplever det systematiska kvalitetsarbetet meningsfullt eller ej.

6.3 Kompetens

I relation till barns delaktighet i det systematiska kvalitetsarbetet blir det också relevant att lyfta begreppet kompetens som en avgörande faktor för hur arbetet tolkas samt utförs. Sheridan, Williams, Sandberg och Vuorinen (2011) redogör för begreppet kompetens i relation till förskolläraryrket och beskriver att det finns en lång tradition av en förståelse att kompetens

innebär en blandning av teoretisk, praktisk och personlig kunskap. Vidare relaterar författarna denna förståelse till förskollärares förmåga att tillämpa en kombination av forskning och beprövad erfarenhet i sitt arbete med barn. Kompetens kan också kopplas till specifika situationer och påverkas av förskollärarnas egen investering i sin personliga utveckling inom specifika områden. Författarna refererar till forskaren Ference Marton som hävdar att förskollärare behöver utveckla fyra olika kompetenser; personlig kompetens, pedagogisk kompetens, ämneskompetens och didaktisk kompetens. Den personliga kompetensen kännetecknas av en möjlighet att med en positiv, engagerad inställning interagera och kommunicera med barn. Pedagogisk kompetens innebär att en förskollärare bär med sig kunskaper om barns lärande och utveckling och ämneskompetensen berör förskollärares kunskap inom specifika ämnesområden. Slutligen förklaras den didaktiska kompetensen med förskollärares möjlighet att rent konkret skapa förutsättningar för barn att uppnå ett lärande. Sheridan et al (2011) sammanfattar avslutningsvis att kompetens är en kombination mellan alla dessa ovan nämnda aspekter, som i sig påverkas av verksamhetens utformning och möjlighet att stötta förskollärarna i att utvecklas vidare. Författarna menar även att kompetensen påverkas av samhällets efterfrågan på högkvalitativa förskolor. Detta handlar i vårt fall om det lagförda kravet på systematiskt kvalitetsarbete och det då uppkomna behovet av kompetensutveckling inom detta område.

6.4 Delaktighet

Då studien bland annat syftar till att urskilja huruvida förskollärare anser att barn är delaktiga i förskolans systematiska kvalitetsarbete eller ej blir just begreppet delaktighet centralt i den kommande analysen. Begreppet rymmer stora tolkningsmöjligheter och till följd av detta har vi, som nämnts tidigare, valt att särskilja två dimensioner av deltagande; passiv respektive aktiv. Barn som tilldelas en passiv roll i förskolans dokumentationsdiskurs benämner Elfström Pettersson (2014) som deltagande. Författaren menar att barn i denna position är närvarande och deltar i på förhand bestämda och vuxenplanerade aktiviteter men inte på något vis är aktiv i processen. Den aktiva rollen däremot, av författaren formulerad som medverkan och inflytande, återfinns i en diskurs där barn ges möjlighet att påverka aktivitetens utformning.

Dolk (2013) berör begreppet delaktighet i sin avhandling och påtalar att det finns två skilda sätt att se på begreppet vilka presenteras som en social delaktighet och en politisk delaktighet. Den sociala delaktigheten berör vanligtvis, enligt författaren, barns möjligheter att ta del av kamratkulturen på förskolan. Den politiska delaktigheten berör, å andra sidan, barns möjlighet till inflytande i förskolan och det är den förklaringen av begreppet som ligger till grund för vår tolkning samt analys. Författaren presenterar vidare, likt Elfström Pettersson (2014) en kritisk anblick mot begreppet delaktighet och förklarar att en passiv roll i delaktigheten ofta är det som erbjuds inom förskolans ramar. Detta sker, som nämns ovan, i vuxenstyrda aktiviteter där val endast erbjuds i relation till de villkor och ramar som vuxna satt upp. Dolk (2013) tar upp barns motstånd som en viktig del av deras möjlighet till inflytande och delaktighet. Hon lyfter fram och argumenterar för att det är hur pedagoger hanterar, bemöter, samt tillåter barns motstånd som bidrar till en verklig möjlighet för barns delaktighet och inflytande. Det är slutligen dessa författares syn på delaktighet och inflytande som gemensamt ligger till grund för den tolkning, analys och diskussion som studien avslutas med. Begreppen kopplas samman med den sociokulturella teoribildningen, som tidigare presenterats, där vuxna benämns inneha det övergripande ansvaret att möjliggöra och säkerställa barns delaktighet (Johansson, 2012).

7 Metod

Metodavsnittet introduceras med en förklaring till vald metod, följt av en diskussion kring huruvida andra metoder hade kunnat vara tillämpbara. Därefter följer en presentation och motivation till det urval som skett, en konkret beskrivning av datainsamlingen samt en utförlig redogörelse av analysmetod. En diskussion om studiens kvalitet presenteras och slutligen diskuteras och redovisas de etiska överväganden som tillämpats inför, under samt efter utförd studie.

7.1 Metodval

Med ett intresse att få ta del av en stor andel förskollärares inställning till det systematiska kvalitetsarbetet, med fokus på meningsfullhet och barns delaktighet, togs beslutet att genomföra en enkätstudie. Enkäter används, enligt Ejlertsson (2014), för att undersöka bland annat åsikter och attityder hos individer, för att därefter sammanställa dessa svar och på så vis ges möjlighet att kvantitativt beskriva och jämföra dessa individer som grupp. Inom ramen för examensarbetet under förskollärarytbildningen på Göteborgs Universitet blir enkät ett, enligt oss, såväl motiverat som intressant alternativ för att få svar från fler förskollärare än vad som hade gjorts möjligt med hjälp av kvalitativa metoder. Ejlertsson (2014) beskriver fördelar samt nackdelar med enkät som metod för insamling av data och påtalar hur enkäten är relevant just i relation till tid. Enkäten rymmer en möjlighet att insamla en stor andel data under en kort period. Författaren förklarar vidare att enkäten ger respondenterna möjlighet att begrunda de frågor som ställs samt att de inte påverkas av den som intervjuar vilket kan vara fallet i en intervjustudie. Denna motivering till enkät som metodval var den som var högst relevant för oss då vi hade förhoppningar om att få ärliga, oförskönade svar av de tillfrågade förskollärarna. De nackdelar som presenteras av författaren är att det ofta, inom ramen för en enkät, sker ett stort bortfall. Detta bortfall sker inte enbart i form av uteblivna svar utan också i form av uteblivna svar på specifika frågor, vilket i sig påvisar hur viktig formuleringen av frågorna är vid val av enkät som metod. Vi valde till följd av detta att markera samtliga frågor som obligatoriska och den digitala enkäten kunde endast lämnas in då respektive respondenter besvarat alla påståenden.

Med hjälp av kvalitativa intervjuer skulle undersökningen få syn på andra aspekter och möjligtvis bidra till en vidgad syn på ämnet i fråga. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) redogör för de möjligheter som erbjuds när en forskare eller student väljer intervjuer som metod i sin studie. Intervjuer till skillnad från ett standardiserat frågeformulär ger en chans att frångå det som tidigare var tänkt för att kunna ställa följdfrågor som uppstår under intervjuens gång. Då en enkät i regel besvaras anonymt finns det inga möjligheter för respondenten att ställa frågor vilket författarna menar att det finns utrymme för i en intervju. Fokusgruppsdiskussioner hade också kunnat vara en metod väl anpassad till vårt tänkta undersökningsområde. Denna metod handlar enligt Dahlin-Ivanoff (2015) om att samla en grupp, i vårt fall ett arbetslag, som ges möjlighet till att genom diskussion vrida och vända på samtligas tolkningar av ett fenomen för att tillsammans skapa en gemensam förståelse kring fenomenet. Dock fann vi slutligen enkät som mest lämplig i relation till studiens syfte, då avsikten varit att eftersträva en så hög svarsfrekvens som möjligt inom den utvalda populationen samt en önskan om att få ta del av förskollärarnas ärliga svar för att på så vis kunna synliggöra samband samt skillnader.

7.2 Avgränsning och urval

Vid val av avgränsning samt urval fokuserades att i så hög mån möjligt inhämta svar från utbildade, yrkesverksamma förskollärare från ett flertal stadsdelar i Göteborg. I enlighet med

Barmark och Djurfeldts (2015) rekommendationer gällande en avgränsning av den population som är tänkt att utfrågas tog vi ställning till vilka kriterier som var viktigast att få svar på i studiens frågeställning. Då det enligt läroplanen för förskolan (Skolverket, 2016) är utbildade förskollärare som i den dagliga verksamheten bär det främsta ansvaret för det systematiska kvalitetsarbetet, och inte barnskötare, blev det endast relevant att få svar från yrkesverksamma förskollärare i undersökningen. De har också god kunskap i de begrepp och det område som ligger till grund för undersökningen vilket även bidrar till reliabiliteten. Med detta som utgångspunkt togs beslutet att kontakta förskolechefer per telefon samt mail i fem olika stadsdelar för att via dem bjuda in deras anställda förskollärare att delta i enkätstudien.

Med hänvisning till Trost och Hultåker (2016) togs beslutet att utgå från icke-slumpmässiga urval. Då vi, både till följd av tid samt möjligheter och rättigheter, inte har något omfattande förskollärrregister att tillgå valde vi att strategiskt avgränsa populationen till förskollärare i en och samma stad och inom denna stad utgå från att etablera kontakt med fem förskolechefer från fem olika stadsdelar. Trost och Hultåker (2016) beskriver vidare att ett så stort urval som möjligt självklart är att föredra men att det alltid ligger ett flertal överväganden bakom det slutgiltiga beslutet. Inom ramen för examensarbetet har det funnits en önskan om en så hög svarsfrekvens som möjligt men också en realistisk medvetenhet gällande de rent administrativa förmågor som krävs i att därefter behandla samt analysera respondenternas enkätsvar. Författarna förklarar att det inte enbart handlar om att se till antal svar att analysera utan också till att man som forskare möjligtvis har för avsikt att göra multivariata analyser vilket var en del av planen inför analysen av insamlad data. Dessa överväganden resulterade i att inbjudan skickades till 25 förskolechefer, med ansvar för sammanlagda 57 förskolor, att vidarebefordra studien till sina anställda förskollärare.

Slutligen presenteras urvalet i relation till den litteratur som ligger till grund för examensarbetets avsnitt kring tidigare forskning. Avsnittet tidigare forskning har haft för avsikt att likt övriga delar av studien följa syftet samt de frågeställningar som utgör studiens grund. Efter noga övervägande samt deltagande i de workshops som stått till förfogande inom kursens ram beslutades att enbart använda artiklar och texter som blivit peer-reviewed samt avhandlingar. Detta beslut togs för att skapa en hög vetenskaplig trovärdighet i examensarbetet. De sökord som låg till grund för urvalet var; systematiskt kvalitetsarbete, delaktighet och inflytande, kompetens och professionalitet, meningsfullhet, fortbildning, new public management och arbetsbelastning vilka i sin tur på olika vis kombinerats med begreppen förskol* och barn.

7.3 Datainsamling

Den standardiserade enkäten som ligger till grund för studien har genomförts via ett Google-formulär (se bilaga 1) med 19 frågor där respondenterna besvarat påståenden med hjälp av att skatta sin inställning på en fyrgradig linjär skala där ett beskrivs som instämmer inte och fyra beskrivs som instämmer helt. Samtliga frågor och svar har utvecklats med hjälp av Trost och Hultåkers (2016) rekommendationer för utformning av enkät. Författarna rekommenderar såväl ett enkelt språk, men ändå förtroendefullt då förskollärarna som besvarat enkäten har en hög grad av professionalitet som att se över att påståendena följer en tydlig röd tråd samt beslutet att vara konsekvent med att samtliga påståenden formulerats positivt laddat. Vid utformningen av enkäten har frågorna formulerats utifrån syftet, frågeställningarna, vald teoretisk utgångspunkt samt de begrepp som ligger till grund för studien. Då avsikten varit att undersöka samband mellan förskollärares uppfattning av det systematiska kvalitetsarbetet i relation till meningsfullhet, egenvärdering av kompetens på området samt barns delaktighet i

utvecklingsarbetet formulerades kategorier utifrån våra nyckelbegrepp; meningsfullhet, kompetens och delaktighet. Inom dessa kategorier har det säkerställts att det funnits en tillräcklig vidd av frågor inom varje enskild kategori för att på så sätt ge en rättvis syn på hur förskollärarna uppfattar det systematiska kvalitetsarbetets utförande samt tolkning av det.

För att tydliggöra barns inflytande togs ett aktivt val att i enkäten formulera fyra frågor för att besvara huruvida barn, enligt förskollärarna, görs delaktiga och erbjuds inflytande i verksamheten. I dessa frågor har vi skiljt på huruvida barn deltar i en passiv roll likt den Elfström Pettersson (2014) beskriver eller en aktiv roll där barn anses vara medproducenter och samarbetar med förskollärarna i utvecklingsarbetet. Begreppet medproducent kan också förstås som medskapare vilket i vår tolkning innefattar en aktiv roll i arbetet. I enkäten presenterades samtliga frågor så att respondenterna kunde ta del av alla på en och samma gång, därför togs beslutet att ställa liknande frågor med olika nyanser. Då respondenterna haft möjlighet att begrunda samtliga frågeställningar samtidigt har de också erbjudits möjlighet att urskilja det som skiljer frågorna åt i form av ordval. Att inte ha ett mittenalternativ på svarsskalan var ett medvetet val som krävt att respondenterna i enkäten behövt reflektera och välja sida och inte i ren slentrian välja mittenalternativet i brist på tid, eftertanke eller liknande (Trost & Hultåker, 2016).

Som tidigare nämnts togs beslutet att via telefon samt mail kontakta förskolechefer från fem olika stadsdelar i Göteborg för att vidare be dem att vidarebefordra såväl enkät som informationsbrev (se bilaga 2) till sina anställda förskollärare. Hjalmarssons (2014) rekommendationer att boka upp specifika tillfällen där respondenterna besvarar enkäten togs i akt då vi på förhand hade kunskap om att förskolor i regel arbetar sent på måndagar, och till följd av detta bad förskolechefer att vidarebefordra enkäten till sina förskollärare på en specifik måndag. Trost och Hultåker (2016) beskriver hur det uppstår en standardisering om formuläret som besvaras inte enbart är detsamma för alla, utan att det också besvaras under liknande förutsättningar, vilket var avsikten med att boka in just en dag där förskollärare överlag har längre barnfri tid än andra dagar. Det aktiva valet att etablera en tidig första kontakt via telefon med förskolecheferna uppstod ur dessa författares samtliga rekommendationer men visade sig dessvärre vara desto svårare att utföra då majoriteten av förskolecheferna ej svarade i telefon. Till följd av detta mindre nederlag kvarstod endast mailkontakt för att delge information om studiens syfte samt utförande och en förhoppning om att förskolecheferna skulle ställa sig positiva till att vidarebefordra enkäten till förskollärarna. Trost och Hultåker (2016) beskriver att det är av högsta vikt att framstå så trovärdig som möjligt för att skapa goda förutsättningar för en hög svarsfrekvens. Därför lades mycket tid ned på att utforma ett samtalsmanus inför telefonsamtalen och tillika lades lika stor kraft, om inte mer, på utformningen av intressemailet samt informationsbrevet. Enkät samt informationsbrev sändes slutligen ut per mail till 25 förskolechefer, som sammantaget ansvarar för 57 förskolor.

Då det tidigt uppdagades att svarsfrekvensen var lägre än vi hoppats, sändes ett påminnelsemail ut till förskolecheferna enligt Trost och Hultåkers (2016) rekommendationer för att förhoppningsvis få fler deltagare. Enkätundersökningen avslutades med 24 svar som resultat, varav 22 var universitetsutbildade, yrkesverksamma förskollärare och endast två respondenter med lägre eller ingen utbildning. Då syftet var att endast ta förskollärares respons i beaktning har de två respondenter som inte var utbildade förskollärare plockats bort och dess svar ogiltigmarkerats.

7.4 Analysmetod

Trost och Hultåker (2016) förklarar att antalet besvarade enkäter kan avgöra valet av analysmetod. Enligt författarna finns det möjlighet att bearbeta materialet på egen hand om svarsfrekvensen visat sig vara låg, och att det då vidare kräver en annan metod vid en hög svarsfrekvens. Då svarsfrekvens inom denna studie var låg diskuterades till en början möjligheten att, med inspiration av författarnas rekommendationer, enbart bearbeta respondenternas svar på egen hand. Slutligen beslutades att resultatet och analysen av den insamlade datan skulle bearbetas på egen hand i samverkan med verktyget Google Formulär och statistikprogrammet SPSS då det skulle ge möjlighet att undersöka korrelationer samt diskrepanser mellan olika variabler och sammanställda index.

I enkäten återfinns 19 variabler, samtliga formulerade som positiva påståenden. Tre av dessa påståenden undersöker kvantitativ data, såsom om individen är förskollärare eller ej, hur många år individen varit yrkesverksam i förskolan samt om arbetsplatsen erbjuder fortbildning i systematiskt kvalitetsarbete. Då syftet med enkäten är att undersöka förskollärares uppfattningar och attityder kring systematiskt kvalitetsarbete samt samband dem emellan är resterande påståenden av kvalitativ karaktär (Eijlertsson, 2014). I de resterande 16 påståendena svarar respondenterna till vilken mån de instämmer. Svaren klassificeras enligt en linjär skala från variabelvärdet ett: instämmer inte alls, till variabelvärdet fyra: instämmer helt. Ett fåtal av variablerna står i resultatavsnittet för sig själva medan andra sammantaget kan antas visa på förskollärares uppfattning av meningsfullhet och kompetensnivå i relation till det systematiska kvalitetsarbetet, samt om de upplever att barn görs delaktiga i utvecklingsarbetet. Med hjälp av statistikprogrammet SPSS har vi effektivt kunnat undersöka samband mellan olika variabler.

Då intresset endast varit att undersöka om respektive respondent ställer sig positiv eller negativ till de påståenden som formulerats i enkäten har vi i SPSS kodat om den linjära skalan om fyra variabelvärden till endast två där den högre siffran visar på en mer positiv syn och den lägre lutar åt det negativa (se bilaga 3). I Tabell 2 under rubriken Data och Resultat presenteras dock det insamlade materialet i samtliga fyra svarsalternativ såsom enkäten för respondenterna varit utformad, detta för att nå transparens i resultatredovisningen. Valet att inte ha ett mittenalternativ motiverades under rubriken Datainsamling med att få förskollärare att inte svara i ren slentrian utan att det krävts av dem att välja sida. Sammantaget bidrar detta val till att det funnits möjlighet att utläsa huruvida förskollärarnas uppfattningar lutar mer åt det negativa respektive positiva hållet och på så vis kunnat skapa två grupper. I relation till detta beslut finns det möjlighet att diskutera kring, samt ifrågasätta varför det då inte enbart funnits två svarsalternativ under respektive påstående i enkäten. Detta på grund av en uppfattning att endast två svarsalternativ möjligtvis kunde uppfattas som alldeles för snävt och i sin tur eventuellt bidragit till än fler uteblivna svar.

Påståendena i enkäten är formulerade utifrån de nyckelbegrepp som uppsatsens frågeställning söker svar på, och efter omkodning av den linjära svars-skalan har funktionen Compute variable använts för att räkna samman flera påståenden, variabler, till index. Vardera index består av fem till åtta påståenden som kategoriserats i tre övergripande områden och har bidragit till möjligheten att undersöka studiens forskningsfrågor. Index meningsfullhet är en sammanställning av åtta variabler; P5, P9, P14, P15, P16, P17, P18 och P19. Index kompetens är en sammanställning av följande sex variabler; P3, P5, P6, P7, P8 och P9. Slutligen är index delaktighet en sammanställning av de fem variablerna P13, P14, P16, P17 samt P18. De specifika antal och procentsatser som presenteras i kommande resultatdel är främst uträknade på egen hand men även delvis tagna från den sammanfattning av enkätsvaren som verktyget

Google Formulär redogjort för medan starka och svaga samband i decimalform räknats ut med funktionen Correlate bivariate i programmet SPSS.

7.5 Studiens kvalitet

Barmark och Djurfeldt (2015) förklarar att en studies reliabilitet kan påverkas av hur studien, i detta fall enkät, är utformad. Författarna hävdar att en kort enkät med få frågor banar vägen för en högre reliabilitet då respondenterna tenderar att ge mer genomtänkta svar. Reliabiliteten påverkas vidare av hur frågeställningar utformats samt de svarsalternativ som finns att tillgå på enkäten. Enligt Barmark och Djurfeldt (2015) är det viktigt att analysera sitt mätverktyg, i vårt fall enkät, för att undersöka om de frågor som ställs till respondenterna är tydliga och enkla att svara på. Vid utformning av enkäten analyserades frågorna och svarsalternativen för att bemöta studiens syfte och dess frågeställning samt det teoretiska perspektiv och de nyckelbegrepp studien utgår från. Avsikten har vid utformningen av enkäten varit att skapa en enkät med hög grad av strukturering som enligt Trost och Hultåker (2016) innebär en enkät där samtliga frågor berör det som är avsett att undersökas. Författarna påtalar däremot att det är viktigt att ta i beaktning att oavsett hur mycket vi än strukturerar och standardiserar så påverkar alltid respondentens individuella tolkning hur enkäten framstår.

Frågorna utformades för att möta de tre tidigare nämnda nyckelbegrepp som löper som en röd tråd genom samtliga delar av examensarbetet, för att i så hög mån möjligt säkerställa att förskollärarna besvarat det vi önskat att undersöka och tolka samt analysera. Operationaliseringen som utförts på enkäten, där frågor setts över för att säkerställa studiens validitet har genomförts i diskussion mellan oss studenter samt vår handledare. Barmark och Djurfeldt (2015) beskriver att det är av högsta vikt att, likt tidigare nämnt, analysera att det som vi avsett att mäta med hjälp av våra enkätfrågor också var det som i slutändan mättes. Enkäten har alltså krävt ett omfattande arbete för att garantera att syftet och de begrepp som ligger till grund för studien likaså synliggjorts i enkäten. Vidare påverkas studiens kvalitet samt dess externa validitet, med andra ord dess generaliserbarhet, av det urval och den avgränsning av populationen som utförts. Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström (2013) förklarar att ett slumpmässigt urval ökar chansen för en studies generaliserbarhet, vilket hade varit önskvärt inför utförd studie. Dock finns inte möjligheten att utföra ett fullständigt slumpmässigt urval för oss studenter vilket bidrar till att generaliserbarheten brister redan i studiens uppstartsskede.

Om mer tid funnits till förfogande hade önskan varit att få möjlighet att utföra studien i större omfattning både till såväl antal respondenter som geografiskt område. Studiens nackdelar ligger till största delen i att svarsfrekvensen blev lägre än förväntat och att resultatet till följd av valt tillvägagångssätt slutligen inte kan diskuteras i termer av generaliserbarhet. De aktiva val som togs i relation till hur kontakt etablerades samt att inbjudan skett via förskolechefer har med största sannolikhet påverkat den låga svarsfrekvens som slutligen blev utfallet. Vår utgångspunkt var att vi som blivande förskollärare hade ett förtroende för förskolechefers önskan om att bidra till vårt examensarbete och till följd av detta be sina anställda förskollärare att undvara fem minuter för att besvara vår enkät. Det fanns likaså en förhoppning att nå ut till en specifik population, i detta fall yrkesverksamma förskollärare i Göteborg, och på så sätt kunna samla in information med relevans för denna population. Det är inte möjligt för oss att påvisa vart i processen bortfallet skett men vi kan sannerligen konstatera att ett annat tillvägagångssätt säkerligen hade möjliggjort en högre svarsfrekvens.

7.6 Etiska överväganden

Löfdahl (2014) skriver att det viktigaste att tänka på inom de etiska aspekterna av forskning är att säkerställa förståelsen hos de deltagande gällande att deltagandet är frivilligt och möjligt att avbryta så snart de önskar. Till följd av denna punkt, samt övriga etiska överväganden författarna rekommenderar, utformades ett informationsbrev där det tydligt framgick att respondenternas svar, samt identitet och arbetsplats var anonyma och inte vid något tillfälle i processen varit tillgängliga för utomstående. Respondenterna informerades om att studien varit avsedd att undersöka förskollärares uppfattning om det systematiska kvalitetsarbetet med fokus på meningsfullhet och barns delaktighet för att ge oss möjlighet att analysera deras svar i relation till vårt syfte. Det framgick likaså att de, vid besvarad och insänd enkät, samtyckt till sitt deltagande och att datan endast varit ämnad för oss i vårt examensarbete och därefter kommer att förstöras.

8 Data och resultat

I detta avsnitt presenteras hur respondenterna svarat i form av en tabell. Därefter följer urklipp från de sambandskorrelationer som undersökts. Vidare återfinns analys av resultatet på såväl de enskilda variabler som de samband vi undersökt. Avslutningsvis presenteras samband mellan de index som framgår i studiens frågeställningar.

8.1 Tabell

Inledningsvis i enkäten finnes variabel P1: ”Jag är utbildad förskollärare” med svarsalternativen ”Ja, jag är förskollärare”, ”Jag studerar till förskollärare” och ”Nej, jag är inte förskollärare”. Två av totalt 24 insamlade svar angav att de inte var förskollärare, dessa respondenters svar har ogiltigmarkerats och presenteras därför inte fortsättningsvis. Övriga 22 svaranden har utgett sig för att vara utbildade förskollärare. Vidare finnes variabel P2: Antal år som yrkesverksam förskollärare. Svaren <1 till 10> år har disponerats på en linjär skala.

De 22 respondenternas yrkeserfarenhet presenteras nedan i Tabell 1:

Tabell 1	<1	2	3	4	5	6	7	8	9	10>
Antal	4	2	0	0	2	0	1	2	1	10

I Tabell 2 nedan utläses fördelningen av respondenternas svar på resterande påståenden, P3-P19, i enkäten. Systematiskt kvalitetsarbete har i tabeller förkortats till SKA.

Tabell 2	1 Instämmer inte alls	2	3	4 Instämmer helt
P3: Jag anser att jag har erfarenhet av SKA	0	2	6	14
P4: På min arbetsplats erbjuds personalen fortbildning i SKA	4	6	7	5

P5: Jag har på egen hand sökt ny kunskap om SKA	3	8	7	4
P6: Jag upplever att jag har uppdaterade kunskaper i vad SKA innebär	0	2	13	7
P7: Jag upplever att jag har uppdaterade kunskaper i vad SKA syftar till att utveckla	0	4	9	9
P8: Jag upplever att jag har uppdaterade kunskaper i vem som bör vara delaktig i SKA	0	1	9	12
P9: Jag önskar ytterligare fortbildning i SKA	1	2	7	12
P10: SKA utförs under den pedagogiska planeringstiden	1	3	9	9
P11: SKA kräver, utöver den pedagogiska planeringstiden, separat tid från barngruppen	2	5	7	8
P12: SKA sker fortlöpande under dagen i verksamheten	1	7	7	7
P13: Barnen i min verksamhet deltar i SKA	3	9	5	5
P14: SKA bidrar till barns lärande och utveckling	0	2	7	13
P15: I SKA samarbetar jag och barnen i min verksamhet	0	7	9	6
P16: Jag ser barnen i min verksamhet som medproducenter i SKA	0	4	6	12
P17: SKA ger mig möjlighet att utveckla kvaliteten i specifika vardagsituationer	0	4	9	9
P18: SKA möjliggör barns delaktighet i verksamhetens utformning	0	2	9	11
P19: Jag har överlag en positiv inställning till SKA	0	3	5	14

8.2 Sambandskorrelationer

Nedan följer sambandskorrelationer gjorda i statistikprogrammet SPSS.

Till en början presenteras sambanden mellan variabeln P4, om huruvida arbetsplatsen erbjuder fortbildning i systematiskt kvalitetsarbete, och indexen meningsfullhet, kompetens och delaktighet samt variabel P13 om barns delaktighet:

Correlations

		P4	Meningsfullhet
Fortbildning	Pearson Correlation	1	.214
	Sig. (2-tailed)		.340
	N	22	22
Meningsfullhet	Pearson Correlation	.214	1
	Sig. (2-tailed)	.340	
	N	22	22

Correlations

		P4	Kompetens
Fortbildning	Pearson Correlation	1	-.041
	Sig. (2-tailed)		.858
	N	22	22
Kompetens	Pearson Correlation	-.041	1
	Sig. (2-tailed)	.858	
	N	22	22

Correlations

		P4	Delaktighet
Fortbildning	Pearson Correlation	1	.462*
	Sig. (2-tailed)		.030
	N	22	22
Delaktighet	Pearson Correlation	.462*	1
	Sig. (2-tailed)	.030	
	N	22	22

Correlations

		P4	P13
Fortbildning	Pearson Correlation	1	.283
	Sig. (2-tailed)		.201
	N	22	22
P13	Pearson Correlation	.283	1
	Sig. (2-tailed)	.201	
	N	22	22

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Samband mellan yrkesgrupperna 1–5 år respektive 6–10 år och indexen meningsfullhet, kompetens och delaktighet samt variabeln P13 om barns delaktighet:

Correlations

		E	Meningsfullhet
Yrkeserfarenhet	Pearson Correlation	1	.299
	Sig. (2-tailed)		.177
	N	22	22
Meningsfullhet	Pearson Correlation	.299	1
	Sig. (2-tailed)	.177	
	N	22	22

Correlations

		E	Kompetens
Yrkeserfarenhet	Pearson Correlation	1	.521*
	Sig. (2-tailed)		.013
	N	22	22
Kompetens	Pearson Correlation	.521*	1
	Sig. (2-tailed)	.013	
	N	22	22

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Correlations

		E	Delaktighet
Yrkeserfarenhet	Pearson Correlation	1	.336
	Sig. (2-tailed)		.127
	N	22	22
Delaktighet	Pearson Correlation	.336	1
	Sig. (2-tailed)	.127	
	N	22	22

Correlations

		E	P13
Yrkeserfarenhet	Pearson Correlation	1	.311
	Sig. (2-tailed)		.160
	N	22	22
P13	Pearson Correlation	.311	1
	Sig. (2-tailed)	.160	
	N	22	22

Slutligen samband utifrån uppsatsens frågeställning mellan indexen kompetens respektive delaktighet och meningsfullhet:

Correlations

		Delaktighet	Meningsfullhet
Delaktighet	Pearson Correlation	1	.796**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	22	22
Meningsfullhet	Pearson Correlation	.796**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	22	22

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		Kompetens	Meningsfullhet
Kompetens	Pearson Correlation	1	.469*
	Sig. (2-tailed)		.028
	N	22	22
Meningsfullhet	Pearson Correlation	.469*	1
	Sig. (2-tailed)	.028	
	N	22	22

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

8.3 Resultat av enskilda variabler

Enkäten inleds med en fråga om utbildningsgrad då vi endast är intresserade av förskollärares attityder gentemot systematiskt kvalitetsarbete. 22 individer utgav sig för att vara utbildade

förskollärare. Som nämnts tidigare kryssade två av de 24 respondenterna för att de varken var utbildade eller studerade till förskollärare, dessa svar har därför ogiltigmarkerats och är inte medräknade i analysen. Nästa punkt frågar efter antal år som yrkesverksam förskollärare där sex svarar att de arbetat upp till fem år, medan 14 respondenter anger att de arbetat sju år eller mer. Tjugo respondenter instämmer i påståendet "jag anser att jag har erfarenhet av systematiskt kvalitetsarbete", två tar delvis avstånd. Vad gäller kompetens i systematiskt kvalitetsarbete frågar vi efter om förskollärarna på egen hand sökt ny kunskap, om arbetsplatserna erbjuder fortbildning samt om respondenterna önskar fortbildning på området. Drygt hälften av förskollärarna uppger att de både erbjuds fortbildning och att de på eget bevåg sökt ny kunskap. Hela 19 av 22 uttrycker att de önskar ytterligare fortbildning på området. Vidare anser 19 förskollärare att de har kunskaper om såväl det systematiska kvalitetsarbetets innebörd som kring vad det syftar till att utveckla. Nästan samtliga svaranden, 21 av 22, uppger att de är medvetna om vem som bör vara delaktig i utvecklingsarbetet och 20 respondenter anser att det bidrar till barns lärande och utveckling. 14 förskollärare menar att de samarbetar med barnen i utvecklingsarbetet och 17 stycken ser barnen som medproducenter. Vidare uttrycker 19 respondenter att utvecklingsarbetet möjliggör barns delaktighet i verksamhetens utformning medan färre än hälften, 10 förskollärare, anger att barnen är delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet. I relation till tidsdisponering svarar drygt hälften att utvecklingsarbetet sker fortlöpande under dagen i verksamheten och 17 respondenter uppger att det systematiska kvalitetsarbetet utförs under stunder avsedd för pedagogisk planering. Slutligen hävdar två tredjedelar av respondenterna att utvecklingsarbetet utöver den pedagogiska planeringstiden kräver ytterligare separat tid från barngruppen. Majoriteten, 19 av de 22 respondenterna, svarar att det systematiska kvalitetsarbetet möjliggör kvalitetsutveckling i specifika vardagssituationer samt att de överlag har en positiv inställning till arbetet i fråga.

8.4 Samband mellan variabler

Av respondenterna har 96 % svarat att de har uppdaterade kunskaper i vem som bör vara delaktig i systematiskt kvalitetsarbete och 64 % menar att de samarbetar med barnen i utvecklingsarbetet. Trots detta har fler än hälften uttryckt barnens frånvaro i utvecklingsarbetet. Förskollärarnas uppfattning av barns begränsade delaktighet stämmer dock överens med de variabler som rör plats och tidsdisponering. Närmare 80 % uppger att det systematiska kvalitetsarbetet utförs under den pedagogiska planeringstiden och vidare anger 70 % att utvecklingsarbetet kräver ytterligare separat tid från barngruppen.

Sjuttio procent av de förskollärare vars arbetsplats inte erbjuder fortbildning och ca 40 % av de som uppger att de fortbildas uppger i variabel P13 att barnen inte är delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet. Medan endast 30 % som inte fortbildas och hela 60 % av de fortbildade menar att barnen faktiskt deltar. Vad gäller samband mellan fortbildning, variabel P4, och indexen meningsfullhet, kompetens och delaktighet presenteras svaren utifrån huruvida respondenterna erbjuds fortbildning eller ej. Av de tio respondenter som inte erbjuds fortbildning är två negativt inställda till systematiskt kvalitetsarbete medan åtta lutar åt det positiva hållet. Samma fördelning syns vad gäller sambandet till indexet delaktighet. Däremot visar analysen att endast en av respondenterna värderar sin kompetens inom systematiskt kvalitetsarbete som bristfällig. Även i gruppen som anger att de erbjuds fortbildning följer endast en respondent negativ riktning medan hela elva svaranden uppges vara positiva till utvecklingsarbetet. Vidare beräknas att dryga 80 % värderar sin kompetens inom utvecklingsarbetets ramar hög och samtliga respondenter uppger att de gör barn delaktiga.

Vi har även undersökt samband mellan yrkeserfarenhet och de tre sammanställda indexen meningsfullhet, kompetens och delaktighet samt variabel P13 om barns faktiska deltagande. Dessa samband presenteras utifrån två grupper av yrkeserfarenhet där svaren från respondenterna som arbetat upp till fem år, åtta stycken, sammanställts till en grupp och de 14 förskollärare som arbetat sex år och uppåt till en annan. På variabel P13 svarar endast två av de respondenter som arbetat upp till fem år att barnen är delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet medan sex uppger att barnen är frånvarande. Svaren från de förskollärare som arbetat 6–10 år fördelas dock något mer jämlikt. Sex respondenter menar att barnen inte är delaktiga medan åtta uppger att de deltar. Förskollärarnas svar på P13 skiljer sig från svaren i det index som sammanställts utifrån de frågor som berör barns delaktighet. Inom detta samband delas de åtta som arbetat upp till fem år i två respektive sex respondenter där det större antalet angett att barn görs delaktiga i större utsträckning än den mindre. Ur resultatet utläses dock att samtliga förskollärare som arbetat 6 år eller mer uppger att barnen görs delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet. De som arbetat längst står även eniga i att värdera sin kompetens inom systematiskt kvalitetsarbete som hög vilket även gäller majoriteten av de som arbetat upp till fem år. Av de pedagoger som arbetat fem år eller mindre beräknas att 75 % upplever det systematiska kvalitetsarbetet meningsfullt. Men av de 14 som arbetat 6 år och uppåt menar hela 13 respondenter att de uppfattar utvecklingsarbetet meningsfullt.

8.5 Samband utifrån vår frågeställning

Fråga 1: Finns det samband, och i så fall vilka, mellan den kompetens förskollärarna anser sig ha inom systematiskt kvalitetsarbete och huruvida de uppfattar det systematiska kvalitetsarbetet meningsfullt? När vi i programmet SPSS ställt upp indexen kompetens och positiv syn på systematiskt kvalitetsarbete i en korstabell visar resultatet ett starkt samband där de respondenter som svarat att de har uppdaterade kunskaper inom systematiskt kvalitetsarbete också ställer sig positiva till utvecklingsarbetet. Närpå samtliga respondenter, 83 % menar alltså på att de har god, uppdaterad kompetens inom det systematiska kvalitetsarbetets ramar. Sammanställningen av de variabler som rör huruvida individen upplever utvecklingsarbetet meningsfullt upprepar liknande mönster och resultatet visar näst intill genomgående på en positiv attityd; 87 %. Vi har däremot svårt att undersöka eventuella samband mellan lägre kompetens och sämre attityd då dessa procentuellt utgör en väldigt liten del av respondenterna som helhet.

Fråga 2: Vilka samband återfinns i relationen mellan förskollärarnas positiva alternativt negativa uppfattning av det systematiska kvalitetsarbetet som helhet och huruvida de anser att barn görs delaktiga i det? Det blir i enkätsvaren tydligt att de respondenter som lutar starkt åt det positiva hållet också menar på att de inte bara samarbetar med barnen i det systematiska kvalitetsarbetet utan att barnen också har inflytande över utvecklingsarbetets och verksamhetens utformning. Tolkningen stämmer även överens med korstabellen över indexen meningsfullhet respektive delaktighet, resultatet påvisar ett mycket starkt samband. De respondenter som uttryckt att de är mindre positivt inställda till det systematiska kvalitetsarbetet har inte genomgående uttryckt barnens frånvaro i utvecklingsarbetet utan varierar sinsemellan. Mer än hälften av respondenterna har besvarat att barnen inte deltar i det systematiska kvalitetsarbetet men samtidigt har 64 % besvarat att de samarbetar med barnen i utvecklingsarbetet. 77 % anser att barnen är medproducenter och 86 % påstår att det systematiska kvalitetsarbetet möjliggör barns delaktighet i verksamhetens utformning.

8.6 Bortfallsanalys

Ejlertsson (2014) beskriver, likt tidigare nämnt i metodavsnittet, att enkäter ofta medför ett stort bortfall i studier. I relation till vår utförda studie kan vi urskilja att bortfallet av respondenter varit stort. Då vi med inspiration av Trost och Hultåkers (2016) rekommendationer valt att etablera kontakt via förskolechefer och lagt en del av ansvaret på dem för att säkerställa att våra respondenter var yrkesverksamma förskollärare har vi säkerligen förlorat respondenter. 25 förskolechefer bjöds in till deltagande och informerades om studiens syfte och dess upplägg. Dessa förskolechefer har sammanlagt ansvar för 57 förskolor. Med endast 22 mottagna svar utläses ett övervägande bortfall trots att vi inte haft tillgång till det sammanlagda antal förskollärare som arbetar i dessa förskoleverksamheter. Då Hjalmarsson (2014) påtalar att det är en god idé att boka upp specifika tillfällen för att erhålla respons på en undersökning valde vi att sända ut enkäten per mail en måndag, då vi har kunskap om att förskolor generellt sett arbetar sent på måndagar. Dock märkte vi att responsen snarare kommit in allt eftersom och med denna vetskap hade det möjligtvis varit positivt om enkäten sändes ut tidigare samt om den funnits tillgänglig under en längre period för respondenterna. Ejlertsson (2014) påtalar vidare att det bortfall som sker i enkäter inte enbart syftar till missade respondenter utan att det likaså handlar om bortfall på specifika frågor. Till följd av dessa påståenden valde vi att markera alla frågor i vår enkät som obligatoriska, vilket går att spekulera i huruvida respondenter möjligtvis valt att avbryta formuläret innan det fullständigt besvarats. Slutligen kan just webbenkäter som metod i sig bidra till ett större bortfall, då en webbenkät enligt Trost och Hultåker (2016) tenderar att brista i möjligheten att fånga respondenternas uppmärksamhet och på så vis bortses till skillnad mot en postenkät.

9 Diskussion

Inledningsvis diskuteras beslutsfattande i relation till metod och genomförande. Därefter följer en diskussion om studiens resultat i relation till tidigare forskning på området. Vidare presenteras reflektioner kring vilka konsekvenser studien kan ha för förskolans verksamhet samt eventuell fortsatt forskning som studien kan inspirera till. Avsnittet avslutas med övergripande reflektioner kring vårt lärande.

9.1 Resultatdiskussion

Respondenterna uppger att de har hög grad av förståelse för vad det systematiska kvalitetsarbetet övergripande innebär och syftar till att utveckla. Det är till och med så att 96% av respondenterna svarat att de har uppdaterade kunskaper i vem som bör vara delaktig i utvecklingsarbetet. Med detta resultat finns det all anledning att tro att förskollärarna överlag bär med sig vad som inom den sociokulturella teorin benämns som verktyg som då är nödvändiga för att utföra det systematiska kvalitetsarbetets krav på samarbete med barnen (Johansson, 2012). Trots detta har fler än hälften uttryckt barnens frånvaro i utvecklingsarbetet. Nilholm (2016) presenterar i enlighet med den sociokulturella teorin att barn inte skall ses som mottagare av vuxnas överordnade kunskaper utan att barn ständigt skall ges möjlighet till att delta och samspela i samtliga delar av verksamheten. Med detta resultat som påvisar barns uteblivna deltagande i utvecklingsarbetet kan vi möjligtvis också se spår av den romantiserade bild av begreppet delaktighet som både Elfström Pettersson (2014) och Dolk (2013) presenterar. Delaktigheten finns med i grundtanken men att faktiskt skapa verkliga förutsättningar för samarbete och barns inflytande brister utifrån det resultat vi kan utläsa i vår enkät. Dolk (2013) diskuterar också demokrati och delaktighet inom verksamheter utifrån ett maktperspektiv där barn görs delaktiga på vuxnas villkor. Detta går likaså att koppla samman med hur Sheridan,

Williams och Sandberg (2012) anser att det finns anledning att diskutera kring hur och för vem det systematiska kvalitetsarbetet utförs.

Resultatet från enkätundersökningen visar vidare att 83 % av de responderande förskollärarna upplever att de har god, uppdaterad kompetens inom det systematiska kvalitetsarbetet. Sheridan, Williams, Sandberg och Vuorinen (2011) beskriver att kompetens inom specifika områden är viktigt för att utveckla god kvalitet inom dessa. Författarna beskriver att kompetensen är beroende av såväl eget sökande efter kunskap som av verksamhetens möjlighet att tillgodose förskollärare med fortbildning. En jämförelse av de variabler som sammantaget varit avsedda för att mäta förskollärarnas uppfattning av meningsfullhet och en sammanställning av deras uppskattade kompetens visar en överensstämmelse på 87 %. Dessa samband kopplas samman med Fletchers (2016) syn på meningsfullhet som påtalar att människor upplever att deras arbete är meningsfullt om de också har kunskap om det. I vår studies resultat visar dessutom sambanden mellan fortbildning och huruvida barn görs delaktiga samt om det systematiska kvalitetsarbetet uppfattas som meningsfullt att de förskollärare som erbjudits fortbildning inom området också påverkats positivt. Fletcher (2016) hävdar i sin studie att det är av högsta vikt att chefer erbjuder sina anställda fortbildning för att på så vis ge dem möjlighet att känna meningsfullhet i utförandet av yrket. Detta påstående kan tolkas gå hand i hand med såväl vår studies resultat avseende fortbildning som Sheridan, Williams, Sandberg och Vuorinens (2011) framhävande av kompetens som avgörande faktor för kvalitet. Resultatet påvisar också en övergripande önskan om ytterligare utbildning inom området. I relation till denna del av studien finns det all anledning att lyfta fram förskollärares kompetens i relation till såväl beprövad erfarenhet som vetenskaplig grund. Förskolans styrdokument påtalar att verksamheten skall vila på dessa samspelande faktorer som även var för sig kan anses vara beroende av vidareutveckling för att skapa god kvalitet i förskolan.

I förbindelse med hur förskollärares yrkesutövning skall vila på forskning och beprövad erfarenhet har likaså respondenternas yrkeserfarenhet varit en del av studien. Precis som respondenternas möjlighet till fortbildning har deras yrkeserfarenhet och dess samband med meningsfullhet, delaktighet och kompetens räknats ut. Inom dessa samband går det att synliggöra en skillnad där de som arbetat mer än sex år överlag skattar sin kompetens, barns delaktighet och meningsfullheten med det systematiska kvalitetsarbetet som något mer positivt än de som arbetat färre år. I relation till dessa samband finns det anledning att tro att de förskollärare som varit yrkesverksamma längre också möjligtvis innehar en högre kompetens. Dock är det i slutändan omöjligt för oss att säkerställa om förskollärarnas yrkeserfarenhet påverkar tolkningen samt utförandet av det systematiska kvalitetsarbetet eller om respondenterna tolkar begreppen på vitt skilda vis. Sammantaget har det varit svårt att utläsa några specifika samband i relation till de två förskollärarna vars attityd gentemot det systematiska kvalitetsarbetet lutar i en negativ riktning. De har inte genomgående besvarat påståenden lika utan skiljer sig åt i stor utsträckning.

De uppfattningar förskollärarna har gällande barns begränsade delaktighet stämmer däremot överens med de variabler som berör vart samt när det systematiska kvalitetsarbetet utförs. Likt tidigare nämnt i resultatdelen uppger närmare 80 % att utvecklingsarbetet utförs under den pedagogiska planeringstiden och 70 % att det kräver ytterligare tid där de separeras från barngruppen. En majoritet av de responderade förskollärarna svarar, enligt vår tolkning, alltså att det systematiska kvalitetsarbetet är en tidskrävande åtgärd som separerar dem från barngruppen. Ibsen, Larsen, Madsen och Due (2011) har i sin studie uppmärksammat att de kvalitetskrav som ställs på verksamheter kan bidra till en pressande känsla av krav där resultatet blir en ökad arbetsbelastning hos de yrkesverksamma. Detta går också, enligt författarna, att

koppla samman med de minskade ekonomiska förutsättningar som ofta finns att tillgå inom verksamheter. Möjligtvis går det att synliggöra dessa tendenser även inom vår studie trots den låga svarsfrekvensen. Självklart är det svårt att diskutera bakomliggande faktorer i en anonym enkät men det är högst intressant att reflektera kring vad som bidrar till att barn inte görs delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet trots att det formulerats som ett krav i förskolans styrdokument.

Som en respons på resultatet om barns bristande delaktighet och att det systematiska kvalitetsarbetet enligt förskollärarna överlag kräver separat administrativ tid besvarar 64 % att de samarbetar med barnen i utvecklingsarbetet. Dessa, enligt oss, motsägelsefulla svar kan påvisa att det samspel som enligt den sociokulturella teorin samt förskolans styrdokument skall ske barn och vuxna sinsemellan i realiteten inte utförs så som förskollärarna uppfattar att det görs (Nilholm, 2016). Resultaten från studien visar tydligt att de som har en positiv syn på det systematiska kvalitetsarbetet även bjuder in barnen i utvecklingsarbetet såväl gällande delaktighet som att de också anses vara medproducenter med inflytande över verksamheten. De två respondenter som har en mindre positiv inställning till det systematiska kvalitetsarbetet förvånar oss, då de inte genomgående också har uttryckt barnens frånvaro i arbetet. Dessa responderar kan möjligtvis antas tolka begreppet delaktighet oreflekterat eller på olika vis. Dolk (2013) och Elfström Pettersson (2014) hänvisar båda till en attityd gentemot begreppet delaktighet som ofta inte innefattar barns reella inflytande vilket möjligtvis också synliggjorts inom vår studie.

9.2 Diskussion kring metod och genomförande

Intresset att fördjupa oss inom ett nytt fält av kvantitativ forskning gjorde att temat systematiskt kvalitetsarbete och enkät som metod fick växa fram tillsammans. Allt eftersom vi fördjupade oss i enkätundersökningar utvecklades syftet från att studera hur olika metoder för systematiskt kvalitetsarbete disponerades i verksamheter i olika stadsdelar i Göteborg till att undersöka förskollärarnas attityd gentemot systematiskt kvalitetsarbete. Enligt Ejlertsson (2014) är enkät en bra metod för att undersöka samband mellan olika variabler vilket öppnade upp för oss att formulera påståenden som även undersökte förskollärarnas uppfattning av barns delaktighet i det systematiska kvalitetsarbetet. Samband mellan attityder och barns delaktighet kunde i ett senare skede analyseras utifrån sammanställda index som presenterats i tidigare resultatavsnitt. Med facit i hand är vi nöjda med enkät som metod. De beslut som togs i planeringsstadiet kan dock ha inverkat på studiens resultat. En diskussion om våra val inom metod och genomförande följer nedan.

Som nämns under rubriken Metodval antogs enkäter ge upphov till svar från fler respondenter än andra metoder, exempelvis intervjuer, trots detta var svarsfrekvensen låg. En anledning till detta kan vara att vi valde att gå via förskolechefer då det inte finns något register över förskollärare att tillgå. Cheferna kan antingen ha glömt av, eller på egen hand tagit beslutet, att inte sända enkäten vidare till sina anställda. Antalet respondenter inverkar på studiens resultat där närapå samtliga samband som har undersökts uppnår låg signifikans. Studien kan därför inspirera till vidare forskning snarare än säga något om populationen "förskollärare i Göteborg". I relation till resultatet som går att utläsa ur enkätsvaren finns det anledning att fundera över huruvida förskollärarna påverkats av hur enkätens påståenden blivit formulerade. Då vi haft stort förtroende för förskollärarnas kompetens beslutade vi att ställa liknande frågor där begreppsnyanseringar tydliggjort skillnaderna dem emellan. Detta gjordes för att kunna fånga de olika innebörder som barns delaktighet kan ha inom ramen för det systematiska

kvalitetsarbetet. Dock går det att utläsa ur resultatet att dessa nyanseringar möjligtvis inte varit lika tydliga för respondenterna som de varit för oss.

Bowling (2007) förklarar att begreppet social desirability bias, på svenska översatt till social önskvärdhet, kan påverka hur individer kan komma att besvara till exempel enkäter. Det har att göra med att de respondenter som besvarar en studie kan försköna sina svar till följd av en önskan om att tänka eller vara på ett visst sätt. I relation till vår studie om förskollärares uppfattning om det systematiska kvalitetsarbetet skulle detta kunna gå att diskutera i relation till de övergripande positiva svar som inkommit. Det systematiska kvalitetsarbetet är en viktig del av förskolans verksamhet och att ställa sig negativ gentemot detta skulle möjligtvis kunna uppfattas som problematiskt av förskollärarna. Tidigare forskning på området har visat att yrkesverksamma inom förskolan tenderar att tolka det systematiska kvalitetsarbetet som ett verktyg för kontroll där de som praktiker måste prestera för att uppnå en viss kvalitet och till följd av detta en högre status (Lager, 2015; Löfdahl & Prieto, 2009). Därför är det svårt att utläsa huruvida de positivt inställda förskollärarna möjligtvis har påverkats av vårt val att utforma positiva påståenden eller om de påverkats av den sociala önskvärdheten att känna meningsfullhet i det systematiska kvalitetsarbetet. Likaså inrymmer svaren självklart en del förskollärare som innehar en genuint positiv attityd gentemot utvecklingsarbetet men det är förvånande, utifrån de erfarenheter vi har, att de positiva är såpass övervägande.

9.3 Konsekvenser av studien i förskolan och fortsatt forskning

Då studien i viss mån brister i relation till antal respondenter blir det sammanfattningsvis svårt att påtala de specifika konsekvenser resultatet kan få inom förskolans verksamhet. Det som har varit tydligast i de resultat som framgått är att det systematiska kvalitetsarbetet tar en stor del tid där förskollärare behöver arbeta separerade från barngruppen. Likaså går det att urskilja en möjlig syn på delaktighet som inte inbegriper barns direkta inflytande på verksamheten. Då nästan samtliga förskollärare har hävdad att det systematiska kvalitetsarbetet kräver omfattande administrativ tid har samtidigt en stor andel påstått att de anser att barnen i deras verksamheter är medproducenter i utvecklingsarbetet. I relation till dessa motsägelsefulla påståenden finns det möjligtvis fog för att tro att deltagandet i realiteten brister och att dessa begrepp av förskollärarna uppfattas vara ett krav inom yrket och på så vis påverkar respondenternas svar. Tillika har det gått att urskilja att såväl kompetens som fortbildning kan vara av vikt i relation till det systematiska kvalitetsarbetet. Med dessa resultat finns det anledning att påstå att dessa begrepp kan behöva synliggöras och reflekteras kring inom enskilda verksamheter. Det går likaså att argumentera för att förskolechefer samt förskolans ansvariga huvudman behöver undersöka de faktorer som påverkar förskollärares arbete samt att erbjuda bättre villkor för att möjliggöra barns aktiva deltagande i det systematiska kvalitetsarbetet.

Vidare skulle det vara relevant att utföra en större kvantitativ studie likt denna där en större generaliserbarhet kan vara möjlig. Det hade varit spännande att få ta del av ett större antal förskollärares syn på huruvida de gör barn delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet eller ej samt om de uppfattar arbetet som meningsfullt överlag. Med ett mer omfattande resultat skulle det vara av än mer vikt att förtydliga syftet med kvalitetsutvecklingskravet samt barns delaktighet och inflytande såväl i det systematiska kvalitetsarbetet som i övriga delar av förskolans verksamhet. Likaså finner vi fokusgruppsdiskussioner inom arbetslag som ett intressant verktyg för vidare forskning då det ges intryck av att begreppet delaktighet tolkas på skilda vis. Då även syftet med det systematiska kvalitetsarbetet samt huruvida det av förskollärare uppfattas som meningsfullt i denna studie visat sig vara nästan genomgående positivt finns det anledning att få ta del av hur förskolor gemensamt ser på utvecklingsarbetet.

I vår utförda studie har betydelsefulla begrepp, såsom meningsfullhet och delaktighet, tagit stor plats som hade varit fängslande att tolka samt analysera tillsammans med arbetslag.

10 Avslutning

Under studiens gång har vikten av gemensam tolkning av begrepp upprepade gånger synliggjorts i såväl formulerandet av syfte, frågeställningar samt påståendena till enkäten som i våra diskussioner under analysprocessen. Vi har därför valt begrepp och nyckelord med omsorg. Men då respondenterna svarat att de ser barnen som medproducenter och samtidigt uttryckt barnens frånvaro i det systematiska kvalitetsarbetet inser vi i efterhand att vi har brustit i vår tydlighet. Vi har också under examensarbetets gång blivit än mer medvetna om de svårigheter som en undersökning som berör barns delaktighet och inflytande innebär. Dolk (2013) påtalar, likt tidigare nämnt, att delaktighet enbart kan undersökas om samtliga deltagare i verksamheter ligger som fokus i studien. Detta har varken varit en möjlighet eller en avsikt med denna studie och med detta sagt är det viktigt att återigen påpeka att det är förskollärarnas röster som lyfts i relation till huruvida barn görs delaktiga i det systematiska kvalitetsarbetet. Barns faktiska deltagande samt inflytande i utvecklingsarbetet går alltså inte att utläsa ur denna studies resultat. Däremot önskar vi att texten uppmuntrar och inspirerar till vidare diskussioner kring syftet med systematiskt kvalitetsarbete, vikten av barns delaktighet samt gemensam begreppstolkning. Arnér (2006) påtalar att det i slutändan är de vuxnas ansvar att säkerställa att barn görs delaktiga i förskolans verksamhet. Det handlar enligt författaren om att vi i vår roll som förskollärare skall bjuda in barn i samtliga delar av, i detta fall, det systematiska kvalitetsarbetet. I och med den ojämlika maktfördelningen som existerar barn och pedagoger sinsemellan kan barns faktiska möjlighet till inflytande inte tas för givet om inte vi förskollärare skapar förutsättningar för det.

11 Referenslista

- Arnér, E. (2006). *Barns inflytande i förskolan - problem eller möjlighet för de vuxna?: En studie av ett utvecklingsarbete och dess betydelse för att förändra pedagogers förhållningssätt till barns initiativ*. Örebro: Örebro universitet.
- Barmark, M. & Djurfeldt, G. (2015). *Statistisk verktygslåda 0: att förstå och förändra världen med siffror*. Lund: Studentlitteratur.
- Bowling, A. (2007). *Research methods in health. Investigating health and health services*. Open University Press
- Dahlin-Ivanoff, S. (2015). Fokusgruppsdiskussioner. I Ahrne, G., Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 81–92). Stockholm: Liber.
- Dolk, K. (2013). *Bångstyriga barn: Makt, normer och delaktighet i förskolan*. Stockholm: Stockholm universitet.
- Ejlertsson, G. (2014). *Enkäten i praktiken: En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Elfström Pettersson, K. (2014). *Playing a part in preschool documentation: A study of how participation is enacted in preschool documentation practices and how it is affected by material agents*. Linköping: Linköping universitet
- Eriksson Barajas, K., Forsberg, C. & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap: vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Eriksson-Zetterqvist, U., Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I Ahrne, G., Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 34–53). Stockholm: Liber.
- Fletcher, L. (2016). How can personal development lead to increased engagement? The roles of meaningfulness and perceived line manager relations. *The International Journal of Human Resource Management*, (5), 1-24. doi:10.1080/09585192.2016.1184177
- Folke-Fichtelius, M. & Lundahl, C. (2015). Förskolebarns lärande som mått på kvalitet - statliga krav på dokumentation i förskolan. I G. Åsén (Red.), *Utvärdering och pedagogisk bedömning i förskolan* (s. 38–49). Stockholm: Liber.
- Hjalmarsson, M. (2014). Enkäter till förskollärare. I Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., Franzén, K. (Red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber.
- Ibsen, C. L., Larsen, T. P., Madsen, J. S., & Due, J. (2011). Challenging Scandinavian employment relations: The effects of new public management reforms. *The International Journal of Human Resource Management*, 22(11), 2295-2310. doi:10.1080/09585192.2011.584392
- Johansson, T. (2012). *Den lärande människan – utveckling, lärande, socialisation*. Stockholm: Liber.
- Lager, K. (2015). *I spänningsfältet mellan kontroll och utveckling : En policystudie av systematiskt kvalitetsarbete i kommunen, förskolan och fritidshemmet*. Göteborg: Acta universitatis Gothoburgensis
- Löfdahl, A. (2014). God forskningssed – regelverk och etiska förhållningssätt. I Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., Franzén, K. (Red.) *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber.
- Löfdahl, A., & Prieto, H. P. (2009, 10). Institutional narratives within the performative preschool in Sweden: 'if we write that we're no good, that's not good publicity!'. *Early Years*, 29(3), 261–270. doi:10.1080/09575140903161438
- Nilholm, C. (2016). *Teori i lärarutbildningen - en vägledning för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur.
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm. Utbildningsdepartementet.
- Sheridan, S., Williams, P., & Sandberg, A. (2012). Systematic Quality Work in Preschool. *International Journal of Early Childhood*, 45(1), 123-150. doi:10.1007/s13158-012-0076-8

- Sheridan, S., Williams, P., Sandberg, A., & Vuorinen, T. (2011). Preschool teaching in Sweden – a profession in change. *Educational Research*, 53(4), 415-437. doi:10.1080/00131881.2011.625153
- Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98* (Reviderad 2016). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/>
- Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/>
- Trost, J., & Hultåker, O. (2016). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Vallberg Roth, A. (2011). *De yngre barnens läroplanshistoria: Didaktik, dokumentation och bedömning i förskola*. Lund: Studentlitteratur.
- Åsén, G. & Moberg, M. (2015). Den statliga synen på och styrningen av utvärdering i förskolan. I G. Åsén (Red.), *Utvärdering och pedagogisk bedömning i förskolan* (s. 18-35). Stockholm: Liber.

12 Bilagor

Nedan följer relevanta tillägg i termer av bilagor. Till en början presenteras det informationsbrev som förskollärarna fått ta del av i samband med enkätundersökningen. Efter informationsbreven återfinnes enkäten i den form som respondenterna fått till sig. Sedan presenteras respondenternas svar på påståendena i enkäten som en fyrgradig skala i programmet Excel och slutligen som en fyrgradig skala i statistikprogrammet SPSS.

12.1 Informationsbrev

Till dig som arbetar som förskollärare Information och förfrågan om deltagande i enkätstudie

Att det systematiska kvalitetsarbetet är en viktig del av förskollärares arbetsuppgifter råder det inga tvivel om, däremot hur man går tillväga och vem som förväntas vara delaktig i det skiljer sig åt. Inte nog med att olika huvudmän erbjuder olika metoder så är det också upp till varje enskild förskollärare att tolka uppdraget. Vi vill därför, inom ramen för vårt examensarbete, genomföra en enkätstudie med förhoppning att resultatet kan bidra till mer kunskap om förskollärares uppfattning av det systematiska kvalitetsarbetet med fokus på meningsfullhet och barns delaktighet.

Enkäten tar max fem minuter där du besvarar påståenden utifrån din erfarenhet kring systematiskt kvalitetsarbete. Det är frivilligt att besvara enkäten. När formuläret är inskickat så samtycker du till att dina anonyma svar står till vårt förfogande. Insamlat material är anonymt, så till vida att varken identitet, förskola eller stadsdel kan röjas. Enkätsvaren förvaras så att ingen obehörig kan få tillgång till det och kommer endast att användas under perioden för examensarbetet.

Vi som utför den här studien heter Hanna och Jonna och vi läser till förskollärare, termin sex av sju, på Göteborgs Universitet. Vid eventuella frågor får ni mer än gärna höra av er till oss:

Hanna Johnsson
Email: gusjohhabh@student.gu.se

Jonna Techel Savin
Email: gussavijo@student.gu.se

Handledare:
Johanna Andersson
Email: johanna.andersson@spa.gu.se

12.2 Enkäten

2018-12-20

Systematiskt kvalitetsarbete

Systematiskt kvalitetsarbete

Enkäten undersöker hur förskollärare upplever systematiskt kvalitetsarbete med fokus på meningsfullhet och barns delaktighet.

* Required

1. Jag är utbildad förskollärare *

Mark only one oval.

- Ja, jag är förskollärare
 Jag studerar till förskollärare
 Nej, jag är inte förskollärare

2. Antal år som yrkesverksam förskollärare *

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
<1 år	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	10< år

3. Jag anser att jag har erfarenhet av systematiskt kvalitetsarbete *

Mark only one oval.

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

4. På min arbetsplats erbjuds personalen fortbildning i systematiskt kvalitetsarbete *

Mark only one oval.

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

5. Jag har på egen hand sökt ny kunskap om systematiskt kvalitetsarbete *

Mark only one oval.

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

6. Jag upplever att jag har uppdaterade kunskaper i vad systematiskt kvalitetsarbete innebär *

Mark only one oval.

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

7. Jag upplever att jag har uppdaterade kunskaper i vad systematiskt kvalitetsarbete syftar till att utveckla **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

8. Jag upplever att jag har uppdaterade kunskaper i vem som bör vara delaktig i det systematiska kvalitetsarbetet **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer delvis

9. Jag önskar ytterligare fortbildning i systematiskt kvalitetsarbete **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

10. Det systematiska kvalitetsarbetet utförs under den pedagogiska planeringstiden **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

11. Det systematiska kvalitetsarbetet kräver, utöver den pedagogiska planeringstiden, separat tid från barngruppen **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

12. Det systematiska kvalitetsarbetet sker fortlöpande under dagen i verksamheten **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

13. Barnen i min verksamhet deltar i det systematiska kvalitetsarbetet **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

14. Det systematiska kvalitetsarbetet bidrar till barns lärande och utveckling **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

15. I det systematiska kvalitetsarbetet samarbetar jag och barnen i min verksamhet **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

16. Jag ser barnen i min verksamhet som medproducenter i det systematiska kvalitetsarbetet **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

17. Det systematiska kvalitetsarbetet ger mig möjlighet att utveckla kvaliteten i specifika vardagssituationer **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

18. Det systematiska kvalitetsarbetet möjliggör barns delaktighet i verksamhetens utformning **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

19. Jag har överlag en positiv inställning till det systematiska kvalitetsarbetet **Mark only one oval.*

	1	2	3	4	
Instämmer inte alls	☐	☐	☐	☐	Instämmer helt

